

Hans Gebuis

Christiaan Both

Als vogel kun je ruwweg op twee manieren aan je voedsel komen: je vindt het zelf of je laat het anderen voor je vinden. Dit laatste kan ook weer op twee manieren: de ander was voornemens om je het voedsel te geven of deze was dat zeker niet. Het stelen van voedsel van anderen heet kleptoparasitisme en als je er op let is het geen zeldzaam verschijnsel onder vogels (Brockmann & Barnard 1979). Kijk eens naar een groep foeragerende Huismussen *Passer domesticus* en je ziet dat ze elkaar als het maar even mogelijk is van hun voedsel beroven. Het zijn vaak de dominante individuen die zo hun kostje gemakkelijker bij elkaar kunnen scharrelen. Ze kunnen zich hier zelfs vrij sterk op specialiseren, zodat ze vooral op anderen letten en weinig voedsel meer zelf zoeken (Barnard & Sibly 1981). Er kunnen verschillende redenen zijn waarom het ene individu dominant is over de ander, waaronder grootte- en leeftijdsverschillen.

Het stelen van voedsel komt niet alleen tussen soortgenoten voor, maar ook geregeld tussen vogels van verschillende soorten. Sommige soorten, zoals de jagers *Stercorarius* spp, hebben

zich hier sterk op gespecialiseerd en halen buiten het broedseizoen een groot deel van hun energie uit prooien die eerst door anderen gevangen zijn. Naast deze specialisten zijn er soorten die meer opportunistisch stelen op momenten dat de mogelijkheid zich voordoet en/of andere manieren van voedselzoeken minder opleveren. Dit is goed te zien in gemengde groepen van Kokmeeuwen *Larus ridibundus* en Kieviten *Vanellus vanellus*, waarbij de Kokmeeuwen er vaak met de wormen vandoor gaan die Kieviten boven de grond hebben gekregen (Källander 1977, Thompson & Barnard 1984). Ook bij dit soort interacties is het vaak de grotere soort die de kleinere besteelt.

In de polder van Terschelling (Fr) zag ik eind juli 2010 Spreeuwen *Sturnus vulgaris* prooien stelen van Grutto's *Limosa limosa* en Rosse Grutto's *L. lapponica*, een voorbeeld van een interactie waarbij de kleinere soort de grotere berooft. In het weiland bevond zich een gemengde groep van ca. 85 vogels van beide gruttosoorten, waarvan een deel foerageerde op (waarschijnlijk) emelten *Tipulidae* en regenwormen *Ostipophora*. Verspreid tussen deze grutto's liepen vier Spreeuwen, die deels zelf foerageerden, maar ook zeer geregeld probeerden de grutto's te bestelen. De Spreeuwen deden dat vaak door een korte vlucht te maken naar een plek waar een grutto een prooi had gevonden.

Daarbij heb ik verschillende keren gezien dat een Spreeuw de prooi uit de snavel van de grutto pakte, terwijl deze bezig was hem naar binnen te werken. Ook kwam het geregeld voor dat de Spreeuw naar de grutto vloog en deze wegjoeg van een plek waar die net wat had gevonden. De grutto's hadden goed door dat die Spreeuwen niet te vertrouwen waren en probeerden ze weg te jagen door pikkende bewegingen in hun richting te maken. Een aantal malen ging een grutto met een prooi op de wieden, achtervolgd door een Spreeuw. Dit leidde minstens eenmaal tot het laten vallen van de prooi, die vervolgens door de Spreeuw werd opgepikt. Ik heb niet geprobeerd om te kwantificeren hoe groot het voedselaandeel was dat Spreeuwen zo verkregen en welk aandeel de grutto's zo verloren.

De Spreeuwen leken niet alleen in competitie te zijn met de grutto's, maar ook met elkaar. Een deel van de tijd besteedden zij aan zingen, terwijl ze in het gras zaten, soms zelfs met hun vleugels slaand. Ik had sterk de indruk dat ze zo hun 'jachtgebied' verdedigden tegen de andere Spreeuwen. Waarschijnlijk werkt deze kleptoparasitisme strategie alleen als er geen andere individuen in de buurt zijn die dezelfde strategie uitoefenen.

Dit is niet de eerste keer dat Spreeuwen op kleptoparasitisme zijn betrapt. Er is beschreven dat ze visjes stelen van Dwergsterns *Sternula albifrons*, en wormen van Kieviten (Källander 1988) en lijsters (Snow 1958, Bird *et al.* 1973). De situatie die Källander beschrijft lijkt veel op mijn waarnemingen, hoewel de Kieviten daar vooral wormen aten en in de vlucht werden achtervolgd. Toch lijkt kleptoparasitisme geen algemene foerageergewoonte van Spreeuwen. Zelf heb ik dit nooit eerder gezien, ook niet op Terschelling, waar ik veel naar foeragerende steltlopers heb gekeken en ook vaak kleptoparasitisme heb gezien van Rosse Grutto's onderling (Both *et al.* 2003). Ook Källander beschrijft dat hij veel naar interacties tussen Kokmeeuwen, Kieviten en Spreeuwen heeft gekeken en zeer zelden heeft waargenomen dat Spreeuwen de Kieviten beroofden. De vraag is dan ook waar deze innovatie (soms) opeens vandaan komt. Een mogelijke verklaring voor mijn waarnemingen is het extreem droge voorjaar op Terschelling in 2010, waardoor bodemdieren waarschijnlijk dieper in de bodem zaten dan anders en daardoor

voor de Spreeuwen wellicht slecht bereikbaar waren. In gunstiger omstandigheden levert deze foerageertechniek waarschijnlijk veel minder op dan zelf prooi zoeken, en alleen onder vrij zeldzame slechte omstandigheden is het voordeliger om uit stelen te gaan. Het viel me op dat Spreeuwen in de polder ook meer verspreid zaten dan anders en het is mogelijk dat ook op andere plekken Spreeuwen hun voedsel door kleptoparasitisme verkregen, hoewel ze dan andere soorten (zoals Kieviten) moeten hebben belaagd.

Het is intrigerend dat Spreeuwen door omstandigheden een dergelijke foerageertechniek lijken te gaan gebruiken en dat dit niet gaat om een enkel individu, maar dat meerdere vogels dit doen. Je vraagt je af of dit door een enkel individu wordt uitgevonden en dan door andere wordt overgenomen. Het is ook spannend dat dit vervolgens samengaat met verdedigingsgedrag van deze foerageerplekken, iets dat Spreeuwen normaal niet doen. Dit illustreert hoe flexibel gedrag kan zijn. Voor Spreeuwen is dit niet verbazingwekkend, want die hebben zich op veel plekken in de wereld aan geheel nieuwe omstandigheden weten aan te passen.

DANKWOORD

Rob Bijlsma voorzag me van literatuur waarin kleptoparasitisme door Spreeuwen eerder werd beschreven.

LITERATUUR

- Barnard C. J. & R.M. Sibly 1981. Producers and scroungers - A general model and its application to captive flocks of House Sparrows. *Animal Behaviour* 29: 543-550.
- Bird J., J. Alcock & W.J. Erckmann 1973. Starlings stealing worms from robins. *Wilson Bulletin* 85: 480-482.
- Both C., W.J. Edelaar & W. Renema 2003. Interference between the sexes in foraging Bar-tailed Godwits. *Ardea* 91: 268-272.
- Brockmann H.J. & C.J. Barnard 1979. Kleptoparasitism in birds. *Animal Behaviour* 27: 487-514.
- Källander H. 1977. Piracy by Black-headed Gulls on Lapwings. *Bird Study* 24: 186-194.
- Källander H. 1988. Starlings (*Sturnus vulgaris*) kleptoparasitising Lapwings (*Vanellus vanellus*). *Ökologie der Vögel* 10: 113-114.
- Snow, D.W. 1958. A study of blackbirds. George Allen & Unwin, London.
- Thompson D.B. A. & C.J. Barnard 1984. Prey selection by plovers: optimal foraging in mixed-species groups. *Animal Behaviour* 32: 554-563.

Christiaan Both, Dierecologie, Centrum voor Ecologische en Evolutionaire Studies, Rijksuniversiteit Groningen, Postbus 11103, 9700 CC Groningen; c.both@rug.nl

Starlings *Sturnus vulgaris* kleptoparasitising godwits *Limosa* spp.

Birds forage in different ways and within species there can be quite some flexibility in foraging behaviour depending on ecological conditions. Here I describe how European Starlings kleptoparasitise on Bar-tailed and Black-tailed Godwits in the summer of 2010 on the island of Terschelling. At least four individual Starlings specialised on stealing prey caught by the godwits while foraging on meadows. They sometimes took prey items out the bills during handling by the godwits or

chased them away from sites where they found a prey item. The godwits seemed to be aware of the threat posed by the Starlings since they chased Starlings coming too close. This is not the first observation of kleptoparasitism by Starlings, although it is probably rare. My hypothesis for why they performed this behaviour is that the spring and summer of 2010 were exceptionally dry, causing soil-dwelling invertebrates to be out of reach for foraging Starlings.